

HYLKA

från Ovansjö socken

HISTORIK

Hylkan är en gammal huvudbonad som omnämns i bouppteckningar redan 1770 och har använts långt in på 1900-talet.

Den är alltså äldre än den vanliga skarpmössan och har sedan skarpmössan blev modern använts parallellt med denna.

Det är troligt att hylkan använts till vardags hemmavid för att den är bekvämare än skarpmössan och därav levt kvar så länge.

Hylkorna har infällt nackstycke men är annars klippta i ett stycke. De är fodrade och har mellanlägg av bomullsvadd, kavelfrans av ullgarn och flätade knytband av samma material.

Yttertyget kan vara antingen kattun eller siden.

Bild se Greta Hedlunds bok "Dräkt och kvinnlig slöjd i Övansjösn", s.150.

ORIGINAL

Denna rödbottnade hylka är funnen på vinden i ett rivningshus i Storvik, troligen har det bott en mössmakerska där. Nu finns den på Gävleborgs Läns Museum. Den har endast rester av yttertyget kvar.

Det har varit rödbottnad med vita prickar och blomgrupper bestående av gula och blå blommor med röda mitt prickar och gröna blad.

Hylkan är fodrad med bomullstyg och har ett mellanskikt av bomullsvadd.

Det finns rester av ett knytband och en hel kavelfrans runt om. Båda är flerfärgade med både ull och bomullsgarn.

MATERIAL

20 cm rödbottnat kattun

40 cm oblekt bomullstyg 20 tr/cm

brun lintråd 35/2 och oblekt bomullsgarn 16/2

rött ullgarn 2 tr 340m/100g

lila ullgarn 1 tr 650m/100g

svart ullgarn 1 tr 650m/100g

grönt ullgarn 1 tr 600m/100g (Blomqvist fårö)

gult bomullsgarn 30/2

blått bomullsgarn 30/2

ljusrött bomullsgarn 30/2

ca: 25g av var till kavelfrans och knytband

bomullsvadd

bivax

STORLEK

Originalet är ungefär som hattstorlek 55. Gör en toilé.

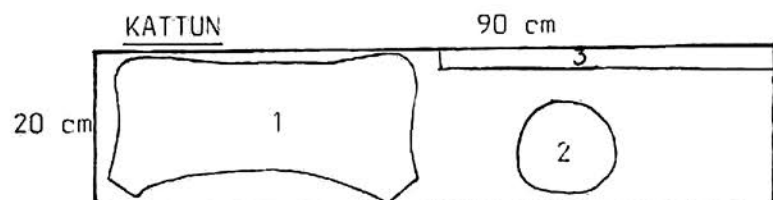
Behöver Du förstora går det bra att dela på mönstret och lägga isär det någon cm. Storlekarna på gamla hylkor varierar en hel del.

Uppmätta hylkor har en nackdiameter på 11-19 cm och framkantens längd kan vara från 36-46 cm.

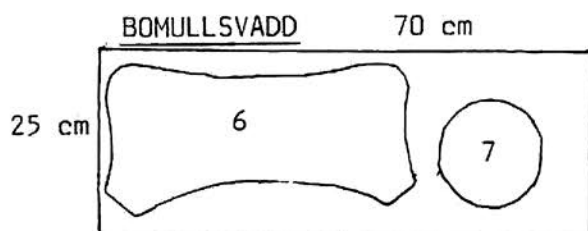
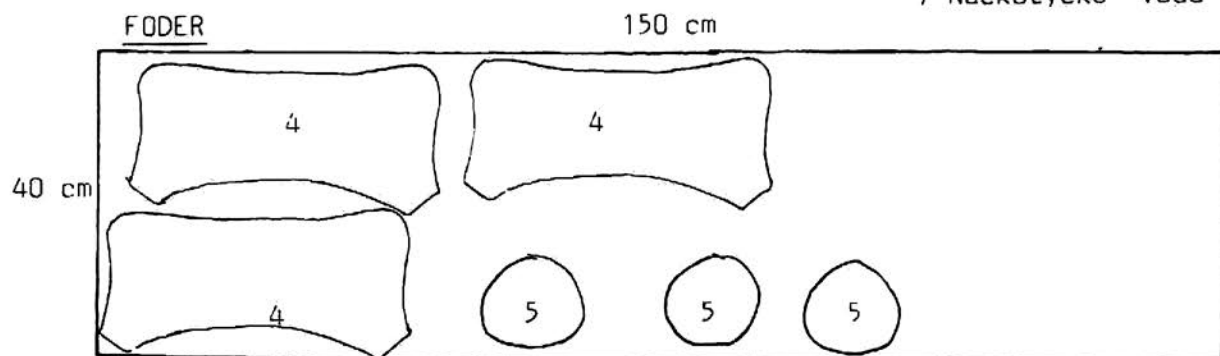
TYGBEREDNING

Tvätta tygerna i 60° utan tvättmedel. tvättar Du dem i maskin måste traskanterna zickzackas först.

Stryk de fuktiga tygerna släta.

DELAR

- 1 Mitt och sidostycke
- 2 Nackstycke
- 3 Passpoal
- 4 Mitt och sidostycke foder x 3
- 5 Nackstycke foder x 3
- 6 Mitt och sidostycke vadd
- 7 Nackstycke vadd

Klipp alla delar med 1 cm sömsmån
runt om utom på vadden där det
inte är någon sömsmån alls.

SÖMNADSBESKRIVNING

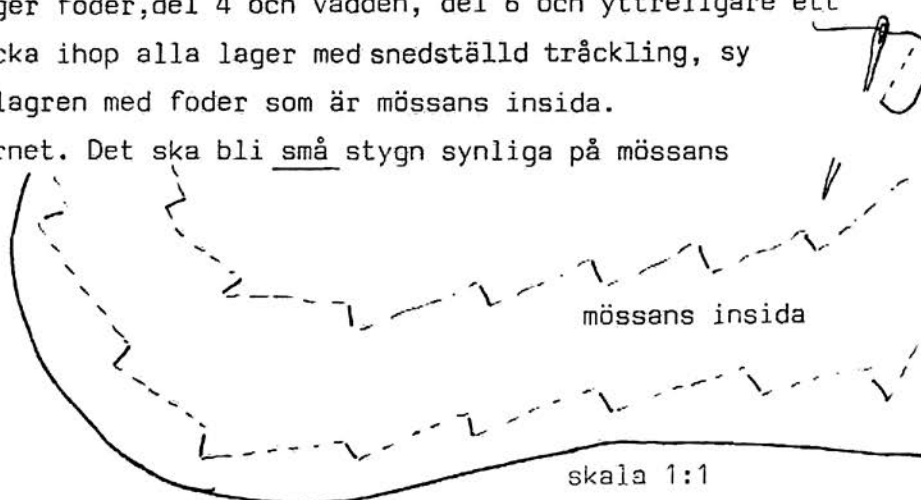
Lägg ihop två lager foder, del 4 och vadden, del 6 och yttre lagret ett lager foder. Sticka ihop alla lager med snedställd träckling, sy ifrån de dubbla lagren med foder som är mössans insida.

Sy med bomullsgarnet. Det ska bli små stygn synliga på mössans insida. Se bild.

sett i
genomskärning

foder ———
vadd BOMULLSVADD
foder ———
foder ———

mössans insida

Gör lika med nackstycket, del 5, del 5, del 7 och del 5.

Vik yttertyget, del 1, dubbelt med insidan in. Sy mittbaksömmen A-B med brun lintråd och efterstygn ca 3 stygn/cm.

. Pressa isär sömsmånerna.

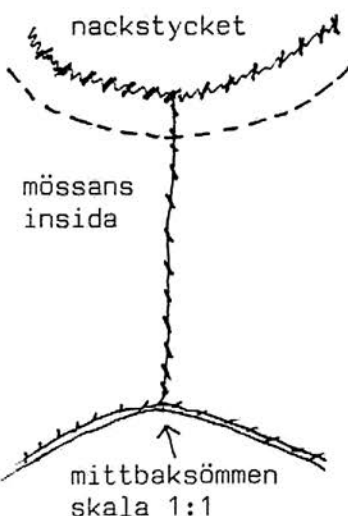
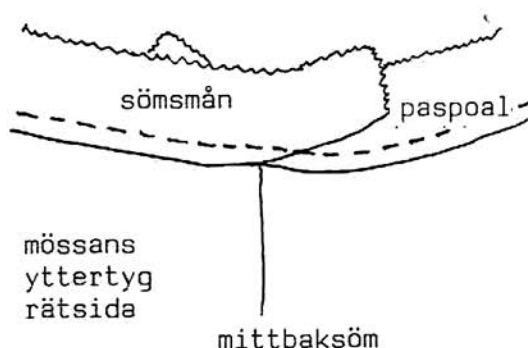
Lägg ihop yttertyget med foderlagren, yttertygets avigsida ska vara mot den sida av fodret som har de långa stygnen. Träckla. Vänd mössan så att fodersidan kommer ut. Sy mittbaksömmen på fodret A-B på detta sätt: Vik in sömsmån (alla tre lagren) på den ena sidan och lägg den över den andra som ligger slätt.

Sy med fällstygn och brun lintråd, ca 3 stygn/cm.

Lägg ihop nackstyckets yttertyg, del 2, med nackens foder. Träckla.

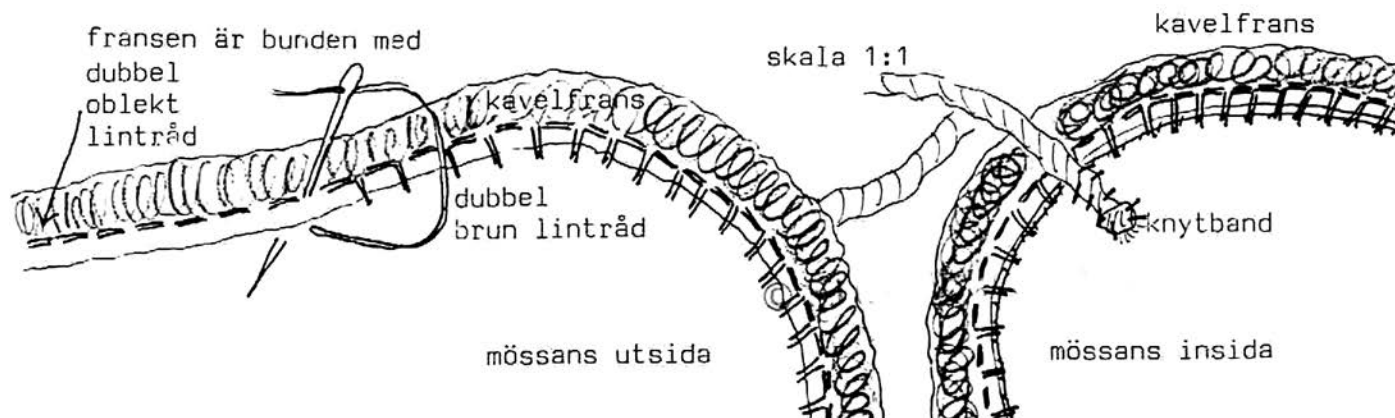
Vik paspoalen, del 3, dubbel på längden. Nåla fast den inuti mössans nackhål med alla sömsmånar åt samma håll. Avsluta genom att låta paspoalen gå ut i intet där den möts vid mittbaksömmen, A.

Lägg nackstycket rätsida mot rätsida med mittstycket enligt markeringarna. Sy ihop dem med efterstygn, 2 stygn/cm, brun lintråd. Klipp sömsmån 0,5 cm bred och fäll den mot nackstycket. Sy ned den med fällstygn, 2 stygn/cm, i den öppna kanten. Sy med brun lintråd.

Vik in sömsmånerna på yttertyget och fodret längs framkanten så att yttertyget råder. Sy med fällstygn från fodersidan, 2 stygn/cm, det ska synas prickar på mössans utsida. Sy med brun lintråd.

Sy fast kavelfransen med dubbel brun lintråd och fällstygn längs framkanten. Blir det kavelfrans över låt den gå omlott i nacken. Sy fast knytbanden enligt markeringarna.

Mät ut längden på kavelfransen genom att mäta runt mössan från mittbaksömmen runt framkanten till mittbaksömmen igen. Gör en liten varpfläta av alla trådarna till fransen. Beräkan varpens längd till 8 gånger kavelfransens längd. Ex. längd runt mössan 80 cm $\times$ 8 = 640 cm. Gör alltså varptrådarna ca; 6,5 meter långa.

Varpa: (Den inbördes ordningen spelar ingen roll.)

- 1 tråd rött tvåtrådigt ullgarn
- 1 tråd lila entrådigt ullgarn
- 1 tråd svart entrådigt ullgarn
- 2 trådar grönt entrådigt ullgarn
- 3 trådar gult entrådigt bomullsgarn
- 4 trådar blått entrådigt bomullsgarn
- 1 tråd ljusrött entrådigt bomullsgarn

Tag hjälp av en kamrat och en vanlig blyertspenna, "kavel".

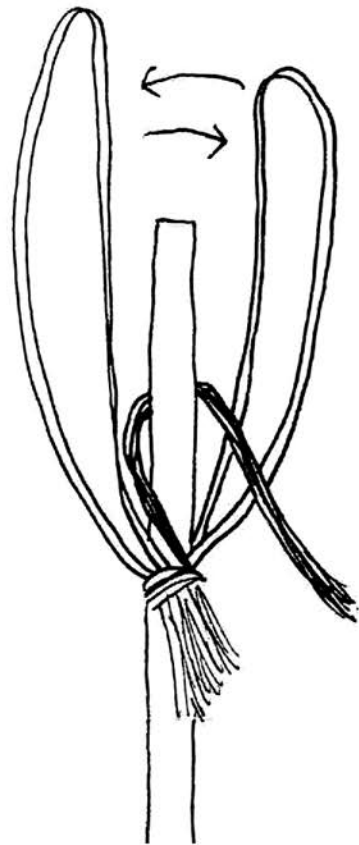
Gör iordning stadtrådar av dubbelt oblekt lintråd, fransens längd + 40 cm.

Vik dem dubbla och knyt ihop dem med garnet som ska bilda frans. Knuten placeras på kavelns ena ände och hålles fast med vänster hand. Lägg fransgarnet om kaveln med den andra. Se bild.

Kamraten håller stadtrådarnas öglor i varsin hand. Stadtrådarna växlas genom att vänstra handens ögla trådes igenom den högra. Händerna drages långt isär, så att fransgarnet blir ordentligt bundet.

Lägg på nytt fransgarnet om kaveln, växla stadtrådarna o.s.v. tills allt garn är slut.

Lägg inte fransgarnet för hårt om kaveln, det kan bli svårt att skjuta av fransen då. Allt eftersom fransen växer på kaveln så skjuts den bakåt. Fäst trådarna genom att knyta ändarna.

KNYT BAND

Knytbanden ska vara 30-35 cm långa.

Gör en "varp" som är ca; 2 meter lång.

Varpa: (Den inbördes ordningen spelar ingen roll.)

- 1 tråd vitt entrådigt bomullsgarn
- 1 tråd svart entrådigt bomullsgarn
- 2 trådar gulorange entrådigt bomullsgarn
- 2 trådar lila entrådigt ullgarn
- 1 tråd svart entrådigt ullgarn
- 1 tråd grönt entrådigt ullgarn

Knyt fast ena änden av varpen i ett handtag eller dyligt.

Sno den andra änden runt, runt tills det börjar "korva" sig, sätt då ihop de båda ändarna och låt garnet tvinna ihop sig själv till en snodd.

Knyt en knut i var ände och två stycken på mitten med 2 cm mellan. Klipp itu snodden mellan de två mittersta knutarna. Låt det vara ca: 0,5 cm utanför knuten som tofs. Se bild.

